

Dr. Sáska László, a tanzániai magyar orvos és Afrika-kutató

Sáska László Erdélyben, Nagyenyeden született 1890. szeptember 26-án. Kilencen voltak testvérek, de ketten korán elhunytak. Édesapja, T. Sáska László asztalosmester, és édesanyja, Schuler Róza korán felismerték nagyobbik fiuk átlagon felüli tehetségét, és a nagy hírű Bethlen Gábor Kollégiumba írárták be.

Fiatalkora és iskolai éve

A kollégium elődjét a névadó fejedelem 1622-ben Gyulafehérváron hozta létre, majd I. Apafy Mihály fejedelem 1662-ben Nagyenyedre költöztette. Ehhez az iskolához kapcsolódik tanárként vagy diákként Erdély tudósainak, íróinak és művészeinek jelentős része. Itt tanult és tanított Apáczai Csere János, az első magyar enciklopédia megalkotója, Benkő Ferenc, az első magyar nyelvű ásványtan szerzője, és Ifj. Zeyk Miklós, az első erdélyi ornitológus. Itt tanított Pápai Páriz Ferenc, az első magyar nyelvű orvosi könyv szerzője, rektorprofesszor, a *Nagyenyedi két fűzfa* Tordai Szabó Gerzsonja. Itt tanult Benkő József polihisztor, nyelvész, botanikus, Erdély első leírója, Bod Péter, a Magyar Athenas szerzője, Bolyai Farkas, a későbbi sokoldalú professzor, Kőrösi Csoma Sándor, a tibeti-angol szótár és nyelvtan megalkotója, és Sipos Pál, az első eredeti magyar matematikai értekezés szerzője. Itt tanított Áprily Lajos költő, s itt tanult és tanított Vita Zsigmond irodalomtörténész is. Itt tanult két híres magyar festőművész: Barabás Miklós és Barcsay Jenő. Itt ismerkedett meg az irodalommal többek között Báró Kemény Zsigmond, Berde Mária, Makkai Sándor, Sipos Domokos, Szentimrei Jenő, Jékely Zoltán és Sütő András. Nem utolsó sorban itt tanult „Erdély Széchenyije”, gróf Mikó Imre is.

Sáska László tanárai közül dr. Szilády Zoltán zoológus vált példaképévé, ő keltette fel tudományos érdeklődését a természet iránt. A nyári szünetekben

diákként meglátogatta a Gyilkos-tó környékét, a Páreng-hegység sziklavilágát, Dalmácia sziklás karsztdékét, Bosznia plitvicei tavainak vízeséseit, feltérképezte az erdélyi Runki-szoros barlangjait és lelkesen bővítette szeretett iskolájának természetrajzi gyűjteményét. Ezzel kapcsolatban két bejegyzést is találunk a kollégiumi értesítőben:

1. ábra. Sáska László egy elejtett afrikai bivaly mellett

1. A rovargyűjtésben legszebb eredményt ért el Bányai Elemér VI. és Sáska László III. o. t.
2. Az ifjúság sorából legtöbbet gyűjtött Sáska László VI. o. tanuló a gyűjtemény-kezelő állandó segéde.

A gimnázium nyolc évéből hatot a nagyenyedi kollégiumban végzett. Általánosa az első négy évben jó volt, ötödikben és hatodikban pedig *elégséges*. Történelemből és természetrajzból *jeles*, mennyiségtanból *jó* és *elégséges*, geometriából *jeles* és *elégséges* osztályzatokat kapott. Általános osztályzata az első négy évben *jó*, ötödikben és hatodikban *elégséges*. Elsőtől ötödikig *egészdíjmentes*, hatodikban azonban csak *féldíjmentes* volt. Hatodikban gyengült az osztályzata, valószínű, hogy ezért hagyta abba nagyenyedi tanulmányait. Családja nem vállalhatta a megnövekedett tandíjat, ezért kilépett a kollégiumból.

Utolsó két gimnáziumi évét Tordán végezte el, ott is érettségizett 1910-ben. A tordai állami iskolában is megállta a helyét. Földrajzból és történelemből *jeles*, természetrajzból hetedikben *jeles*, nyolcadikban *elégséges*, mennyiségtanból mindkét évben *elégséges* volt, általánosa azonban mindkét évben csak *elégséges*.

Ezután Nagyenyed mellett, Nagyonoron aljegyzőként dolgozott. „Itt is az erdőt járja, barlangok és vizek titkait vallatja, de a természet mondanivalói mellett feltárul előtte a hegylakók embertelen nyomora [...] Az adóbehajtás szörnyűségeinek láttán megváltik állásától, s mindent elkövet azért, hogy egyetemi polgár lehessen.”

Ősszegyűjtött pénzén kezdte meg orvosi tanulmányait a kolozsvári egyetemen, de ennek befejezésére az I. világháború kitörése miatt már nem kerülhetett sor.

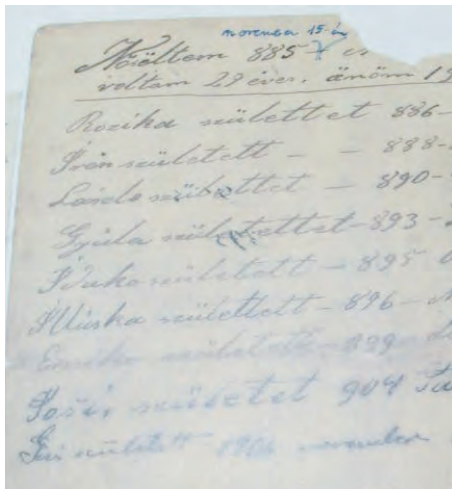
Sáska László szanitécként teljesített négyéves frontszolgálatot a nagyszebeni XII. hadtestnél. Ennek során sebesülést is szenvedett a lábán, amely utolsó afrikai éveiben sok keserűséget okozott neki. A háborúban nem csak a sebesülteket és a betegeket gyógyította, de kiváló ismereteket szerzett a fegyverek használatában is, amelyeket a későbbi vadásztevékenységeiben jól hasznosított. Vitézsége elismerésül tűzérőhadnagyi rangig jutott.

Magyarországi tevékenysége

Leszerelését követően orvosi diplomáját a Budapesti Tudományegyetemen szerezte 1920 novemberében. Az általános orvosi képesítése mellé a fogszakorvosit is megkapta.

2. ábra. Sáska László szülőháza

3. ábra. A Sáska-gyermekek anyakönyvi lapja

Egy évig Gödöllőn volt gyakorló orvos, majd Isaszegen 1921-től helyettes községi orvosként, a következő évtől pedig a harmadik önálló községi orvosként dolgozott. Nem csak a betegeket gyógyította, de a társadalmi élet egyik kimagasló személyisége is volt.

Sáska László orvosi, társadalmi és politikai karrierje a siker felé tartott, viszont szerelmes lett lánya gimnáziumi osztálytársába, az isaszegi Mojzsis Máriába, aki miatt feleségétől elvált. 1931-ben egy Olaszországban rendezett, rákbetegségekkel foglalkozó kongresszuson hallott először Kelet-Afrika tragikus egészségügyi problémáiról és orvoshiányáról, amely felkeltette kíváncsiságát. Kutatásai számára megfelelőnek látta a sokféle betegséggel küzdő Afrikát, ugyanakkor vonzotta őt a földrész gazdag növény- és állatvilága, és nem utolsó sorban nagyvadakra is lehetett vadászni. 1932-ben hivatalos levélben jelentkezett orvosként a berlini etióp konzulátuson, majd 43 évesen feleségül vette a 21 éves Mojzsis Máriát, és 1933 elején eldöntötték, hogy kivándorolnak Afrikába.

4. ábra. A nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium ma

5. ábra. Kedvenc tanára, Szilády Zoltán

VIII. osztály.
Osztályfőnök: Major Sándor.

A tanuló neve	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögüló iródalom	Görögüló rajz	Német nyelv	Történelem	Menyiségtan	Természettan	Filozofia	Testgyakorlás	Magaviselet
Bethlen Ödön gróf	2	3	3		3	3	2	2	3	3	2	1	1
Bláha Gábor	1	3	3		2	2	3	2	3	3	2	1	1
Bodóczy Árpád	1	1	1	1			1	1	1	1	1	1	1
Bornemisza József	1	2	2	2			2	1	3	3	2	1	1
5 Czereán Demeter	1	1	2	1			2	1	3	3	2	1	1
Csepreghy Aladár	1	2	3		2	2	3	2	3	3	3	2	1
Fodor György	1	1	1	1			1	1	2	2	2	1	1
Gombási János	2	3	3	2			3	3	3	3	3	1	1
Kovács Gyula kím.													
10 Kövendi Ferenc	2	2	2	1			2	2	2	2	2	1	1
Magyarósi Sándor	1	2	2	2			2	2	2	2	2	1	1
Miron Zoltán	1	1	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1
Nagy Ákos	2	3	3		2	2	3	3	3	3	3	1	1
Sáska László	1	2	3	1			2	1	3	3	3	1	1
15 Schublach Henrik	1	3	3		1	1	1	3	3	3	2	1	1
Schupiter Elemér	1	2	3		2	2	3	2	3	3	3	1	1
Simándi Tamás	1	1	1	1			1	1	1	1	1	1	1
Simonffy Sándor	1	1	1	1			1	1	1	1	1	1	1
Sztojka László	1	3	2	1			2	2	2	2	3	1	1
20 Viski Ferenc	2	3	3	2			3	2	3	3	3	1	1
Zalányi István	1	2	2	2			2	2	3	3	2	1	1
Magántanulók:													
Iván Sándor Olivér	3	3	3	2			3	2	3	3	3		
Lőrinczy Sándor	1	2	3		2	2	2	2	2	2	2	3	
Muciu János	2	2	2	2			2	3	3	3	3		
Papp Imre	2	3	3		2	3	3	2	3	3	3		

6. ábra. Nyolcadikos értesítője

Sáska László és ifjú felesége elindultak az ismeretlenbe. A szicíliai Cataniában gőzhajóra szálltak és először a franciák, angolok és olaszok között felosztott, koldusszegény Szomáliába mentek. Itt Sáska doktor több kirándulást tett az ország belsejébe azért, hogy megismerje a nomád törzsek életmódját, de a kellemtelen éghajlat és a kietlen homoksivatag kiábrándította, ezért néhány hónap múlva tovább utaztak.

A rovargyűjtésben legszebb eredményt ért el Bánay Elemér V. és Sáska László III. o. t. Fali képeket készített Bauer Antal és Váró Pál VI. o. t. Ajándékkal gyarapította a muzeumot: Tamási József és Nemes Sándor VI. o. t., Haró Lajos, Diószeghy Pál, Donáth József és Zeyk Lipót IV. o. t., Katona József III. o. t., Székely István és Okos István II. o. t., Csaykovszky Jenő I. o. tanuló.

7. ábra. Múzeumgyarapító munkájának bizonyítékai

Az ifjúság soraiból legtöbbet gyűjtött Sáska László VI. o. tanuló, a gyűjtemény-kezelő állandó segéde. Egyes tárgyak ajándékoztak: Végh Tibor, Somlai József, Némethy Gyula, Kovács Ödön, Tóth Kálmán, Kolozsváry Győző stb. A gyűjteményben az év folyamán 1275 látogató járt.

Életútja Abesszíniától Arusháig

A Sáska-házaspár a független Etiópia fővárosában, Addisz-Abebabába utazott. Több hetes álláskeresést követően Sáska doktor vállalta, hogy az ország déli tartományának, Szidámónak központjában, Yirga Alemben, a császári udvar orvosa legyen. Innen írja kedves tanárának, Szilády Zoltánnak a következőket: „*Nekem, mint erdélyi magyarnak hegy kellett. Átjöttünk Abesszíniába. Itt aztán már van hegy, több, mint kellene. Őstermészet, ősember és minden, amit az ember Afrikától vár. Régi vágyam teljesült, elértem Afrika ősvadonjait, csodálhatom állatvilágát, vadászhatom úgy, amint akarom és főként megvan a nyugalmam, nem bánt senki. Ismét rabja lettem a gyűjtésnek és az állatok megfigyelésének...*”

1934-ben egy több mint 4000 kilométeres expedíciót szervezett, melynek során bejárta az Etióp-magasföld ösrengetegeit, a Dél-Etiópiai nagy tavak vidékét, felkereste a mocsarak trópusi lázzal fertőzött vidékeit is. A Margaréta-tó (mai nevén Abaya-tó) környékének papirusz mocsarjaiban és akácia erdőiben vadászott, a folyóölgyekben végzett zoológiai gyűjtéseket.

Az itt szerzett botanikai és zoológiai gyűjtéseinek nagy részét Belgiumba és Svédországba küldte, mivel a magyar múzeumoknak akkoriban nem volt szükségük azokra. Küldött azonban értékes darabokat a nagyenyedi és a zilahi kollégiumok részére is. Felfedezései között található az *Amorphophollus abessinicus sascai* nevű növény és két vízi atka, az *Oxus Sáskaei*, valamint a *Piona angulata var. Sáskaei*. A Gidabo torkolatvidékénél távcsővel megfigyelt egy vízilónál háromszor nagyobb állatot, amelyről ma sem tudunk semmi bizonyosat.

Amikor 1935-ben megkezdődött Etiópia olasz megszállása, Sáska László és felesége Addisz-Abebabába utazott. Miután a császár külföldre menekült, ott sem voltak már biztonságban. 1937-ben az olaszok lefoglalták orvosi rendelőjét. Két hét múlva a Sáska házaspár távozott az országból és Dar es Salaamba, az angolok által megszállt Tanganyika fővárosába menekült.

1938-ban jegyezték be orvosnak. Rövid ideig a Dél-Tanganyikai magasföldön, Iringában vezette 16 szobás klinikáját, majd a kedvezőbb éghajlatú Arushában telepedett le. Házuk a 4566 méter magas Meru-vulkán tövében állt, kertjükben volt Kelet-Afrika egyik leggazdagabb rózsagyűjteménye, sok trópusi növény és színes madárvilággal. Kiválóan beszélt németül, angolul, olaszul és románul, de szuahéli nyelven is. Ez, valamint az amhara és a galla nyelv értése sokat segített neki az őslakók és az európaiak kezelésében és tudományos munkájában is. A bennszülötteknek ingyenes szolgáltatást biztosított, megélhetésüket első sorban európai betegeinek anyagi hozzájárulásai fedezték.

Olyan nagy tekintély övezte és annyira bíztak benne, hogy a második világháború idején sem számúzték a Sáska-családot, mint ahogy azt az Angliával ellenséges

országok többi polgárával tették. Így folytathatta természet tudományos kutatómunkáját a Kilimandzsáró, a Meru-vulkán, a Manyara-tó és a Ngorongoro-kráter környékén, közben pedig vadászott és gyűjtött Kenyában, Ugandában és a Kongó-medencében is.

Sáska László megismerkedett és levelező viszonyban állt többek között Albert Schweitzerrel. Tartós kapcsolat fűzte Ernest Hemingwayhez, akivel még Iringában ismerkedett meg. Az író feleségét, később pedig fiát és menyét is kezelte.

A hosszú évekig kitarató, szorgalmas munkájának köszönhetően Sáska László Afrika egyik legnépszerűbb orvosává vált. Erős szervezete jól viselte Afrika éghajlatát, de a világháborús sebesülése, fájós lába miatt egy idő után már nem tudott kijárni a betegekhez, nyolcvanöt évesen is még dolgozott. Betegeinek gyógyításából és gyűjteményeinek értékesítéséből soha nem gazdagodott meg. Nyugdíja nem volt, húséges felesége ünnepi alkalmakra készített virágcsokrainak eladása hozott valami jövedelmet a családnak. Pénzét rákkutásra és tudományos expedíciókra költötte.

8. ábra. 1917-ben készült fotó a frontról, ahol Sáska László szanitécként szolgált

1972-ben, a Román Orvostudományi Akadémia tagjai közé választotta. Ez alkalommal Nagyenyedre is el látogatható, de csak rövid időt tölthetett sógornője lakásában, mert végig vele tartott egy titkosrendőr is. Élete utolsó napján is beteget fogadott, végül 88 évesen, 1978. november 8-án hunyt el. A Meru-vulkán lábánál, Arusha temetőjében temették el.

Írásai és az utókor emlékezete

Sáska László cikkei Afrika állatvilágáról a *Magyar Vadászujságban*, a *Földgömbben* és a *Természettudományi Közönyben* jelentek meg. Filmfelvételei és diaképei, trófeáinak gyűjteménye hatalmas értéket jelentenek. Gyűjteményeit a Nemzeti Múzeum, a Magyar Természettudományi Múzeum őrzi. A *maláriától a rákig* című 1939-ben megjelent könyvében ismertette a rákkal kapcsolatos kutatásainak eredményeit. Erdemeit elismerve az Angol Rákkutató Intézet levelező tagjává választotta, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem küldöttsége pedig nyolcvanadik életéve alkalmából jubileumi arany díszoklevelet adott át neki.

Szüleim generációja élvezettel olvasta *Életem Afrika* című könyvét, amelyet Xantus János, kolozsvári biológus tanár és tudomány népszerűsítő író rendezett sajtó alá.

A Magyar Tudományos Afrika Expedíció 1988-ban koszorúzta meg nyughelyét. Hagyatékának egy részét akkor felesége az érdi Magyar Földrajzi Múzeumnak adományozta, ahol mellszobrot is állítottak neki. Isaszeg lakossága márványtáblán őrzi kedves orvosának emlékét.

Xantus Gábor filmrendező 1997-ben, Xantus János fia 60 perces dokumentumfilmét készített munkásságáról *Életem Afrika – Dr. Sáska László nyomdokain* címmel. A kötetből kimaradt cikkeiből Gyórfy Dénes, a Bethlen Könyvtár könyvtárosa, 2001-ben egy kötetre valót állított össze *Nagyenyedtől az Egyenlítőig* címmel.

Tizenhét részes dokumentumfilm-sorozat is készült Sáska Lászlóról, *Életem Afrika – életrajzfilm Dr. Sáska Lászlóról* (2003). Szerzője Cséke Zsolt, aki egy öreg terepjáróval végigjárta az orvos afrikai állomáshelyeit. Arushában már csak Sáskáék házat talált meg, amelyben egy indiai üzletember lakott, az orvos tárgyi emlékeit már elszállították. A filmből tudjuk, hogy a dokumentumok, amelyeket felajánlottak a tanzániai magyar nagykövetségnek, sajnos érdeklődés hiányában tűzre kerültek. Szomorú sors jutott annak a kincsesbányának, amelyből az orvos és természetbúvár életének kutatói sok értékes információt oszthattak volna meg az utókorral.

2009-ben Pusztai Gabriella történész muzeológus *Arusha magyar orvosa, Dr. Sáska László* című tanulmányában emlékezik meg a nagyenyedi származású orvos életéről és munkásságáról.

9. ábra. Az *Életem, Afrika* könyvborítója

Mi őrzi emlékét Nagyenyeden?

Megpróbáltam követni Sáska László életútját Nagyenyedtől Arusháig úgy, ahogy életének kutatói megírták azt. Iskolai éveiről a nagyenyedi és tordai értesítők alapján fogalmaztam meg egy kis beszámolót. A következőkben a Nagyenyeden található tárgyi emlékekről és dokumentumokról készítek összefoglalót.

Sáska László neve felkerült a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium dicsőségtáblájára és az iskola felújítását követően, 2016-ban egyik termünket róla neveztük el.

A kollégium kismúzeumának egyik sarkában őrzünk egy kis Sáska László gyűjteményt, amelyet Xantus Gábor filmrendező adományozott iskolánknak. Ő Sáska halála után járt Arushában, ahol felkereste az orvos özvegyét, interjút készített vele és filmezett a helyszínen.

A gyűjtemény a következő tárgyakból áll:

- egy fénykép, amely 1917-ben készült a fronton, ahol Sáska szanitécként szolgált
- két afrikai fénykép, az egyikken Sáska egy elejtett afrikai bivaly mellett, a másikon feleségével egy elejtett orrszarvúval

- két doboz filmtekercs
- egy doboz mikroszkóp üveg
- egy fülvizsgáló tükör
- egy fülvizsgáló orvosi készlet
- egy vérnyomásmérő karszorító része
- egy ceruzahegyező

Az arushai dokumentumok sajnos nagy részben tűzre kerültek, Nagyenyeden azonban van remény megmenteni az Afrika-kutató által családjának küldött leveleket és fényképeket. Sógornője, Sáska Ida orvos biztos gondosan őrzi ezeket. Sajnos előrehaladott kora és betegsége megakadályozza, hogy vendégeket fogadjon.

Szemétdombon hányódó kincs!

Körülbelül tíz évvel ezelőtt T. I. nagyenyedi lakos a városi szeméttelen talált egy iratokkal teli kopott aktatáskát, amely Sáska doktornő lakásából kerülhetett véletlenül a szemétre. Megtalálójuk felajánlotta az érdeklődőknek, de mivel túlértékelték őket és nagyon megrongált állapotban voltak, vevő nem akadt. Az iratok Dvoráček Ágoston kollégiumi tanárnál voltak megőrzés végett, aki idén ősszel kénytelen volt visszaszolgáltatni T. I.-nek. Előtte azonban a megtaláló beleegyezésével fotó- és fénymásolat készült a dokumentumokról, így én is átneézhettem azokat.

Az aktatáskában egy verses és énekes füzet mellett, amelyeket valószínű, hogy Sáska Ida doktornő jegyzett fel, családi iratok, valamint huszonegy levél is található, közöttük a doktor, illetve felesége által Afrikából küldött levelek és levéltöredékek. A leveleknek egy része személyes jellegű, a Sáska házaspár hétköznapijait, örömeit és gondjait osztják meg, van azonban három,

10. ábra. Sáska László feleségével, és egy elejtett orrszarvúval

11. ábra. Filmtekercsek

13. ábra. Fülvizsgáló orvosi készlet

12. ábra. Egy vérnyomásmérő karszorító része

amelyben kirándulásait írják le. Ezek élvezetes olvasmányok, részletes leírások, gyakran humorosan előadva. Ezekon kívül két Sáska László által írt cikk is helyet kapott a táskában, az egyik 1961-ben jelent meg a *Természettudományi Közlöny* júniusi számában (*Egy trópusi sáskáról*), a másik pedig a kolozsvári *Korunk* folyóirat 1964-es 7. számában (*Afrika óriásfája*), ez utóbbihoz Xantus János írt előszót.

Tanulmányom terjedelme csak egy kis bepillantásra ad lehetőséget a felsorolt dokumentumokba. Remélem, hogy ezzel felkelthetem az érdeklődést e kéziratok iránt és talán egy terjedelmesebb beszámoló is elkészül majd valamikor.

Sáska és felesége több levelükben afrikai kirándulásaikról is beszámolnak nagyenyedi rokonaiknak. Kiválogattam egy pár érdekesebb leírást.

1948. szeptember 9-én Mwanzából, a Viktória-tó partjáról a következőket írják: „Érdekes megfigyelni a különböző vízimadarak utolsó szárnytornájukat a lemenő nap

14. ábra. Az iskolamúzeum Sáska sarka

15. ábra. Ceruzahegyező

16. ábra. Egy doboz mikroszkópüveg

17. ábra. Fülvizsgáló tükör

sugaraiban. A bűvármadarak megpróbálják még egyszer egy sziklacsoportra szállva, szárnyukat széjjel vetve szárítani. A legérdekesebb talán a jégmadár, amint egyhelyben tartja magát a folytonos villámgyors szárnycsapásokkal, hogy a kiszemelt halfiókat el ne eressze valahogy szemelől, és hogy kellő időben kiszámítva villámgyorsan rácsapjon a közvetlen vízfelszín alatt levőre s elrepüljön a megérdemelt zsákmányával."

1949. október 31-én keltezett levelükben a Tarangire rezervátumban tett kirándulásukat részletezik: „120 mailra (így írják leveleikben a mérföldöt) messze Arushától van ez a része a folyónak. A helyre megérkezve egy sietős elefánt bikát kaptunk, valószínű, hogy éppen a vízkeresésben zavartuk őt meg, mert ott, ahol át kell mennünk az autónkkal a folyón, a víz elszüllyed a föld, azaz a homok alá, de az elefánt az ormányával szép kis kerek lyukat fúr a földbe addig, amíg a vízhez nem ér s akkor onnan szívja ki szépen a vizet. El is rontotta a száraz gallyakból megépített hidunkat, mert a kutat pontosan aláfúrta. [...] Dehát csak így szép a vadonságban való élet, ha akadályokba ütközik minduntalan az ember."

A következő levélrészlet nincs keltevezve: „A vidék Dodomáig pompázatosan változatos. Hegynek fel óriáskígyó alakulatú szerpentin utakon vezet fel bennszülött vezetőnk, biztos kézzel. De mintha csak játék kocsiázásra mennénk, mert a hegy csúcspontját elérve íme újból leereszkedünk a végtelen mélységbe. Pompás őserdőkön száguldunk keresztül szinte elvész a motor zaja ebben a csodás sűrű lombátor rengetegben. Dodomához közelítve autónk sziklás kopár hegyek világhoz visz bennünket. Óriás kudu antilopokat, békésen lelelészve, hagyunk el magunk mellett."

Ugyancsak a Viktória-tó partjáról, keltezés nélkül írja felesége a következőket: „Mwanza éghajlata nagyon meleg. Amit majdnem elviselhetetlenné tesznek a sziklafalak, amelyek magukba fogják az nap égető sugarait s mint valami óriási kemencék szórják magukból a meleget. Ha a krokodilokat nem is, de a tóró magáról sikerült egy pár szép alkonyati képet levenni, jól lehet látni azon a képen, ahol a sziklákon a különböző fajtájú vízimadarak az esti pihenőjüket tartják. Be kell valljam, hogy itt már féltem egy kicsit. Meg is jegyeztem Lacinak, ha most egy krokodilus jön vajon melyikünket válassza kettőnk közül. A krokodilusnak ugyancsak mindegy, mondta Laci és annak is akit elvisz és nem mindenkinek okvetlen szükséges ágyban párnák közt halni meg. Bármennyire is felvidítottak a jókedvű válaszok a gyanúmat mégsem tudta eloszlatni semmi. Meg voltam győződve, hogy a halál igen közel leselkedik ránk krokodilus formájában."

Sáska László különös humorát illusztrálják az Arushából 1969. június 22-én írt sorai: „Ez mindenki sorsa, de mivel olyan ember még nem született, aki meg nem halt volna ezen kár keseregni!! Én úgy intézkedem, hogy a fejem alá annak idején egy kis jófajta

sonkás vagy szalámis kenyeret tegyenek egy két kutyocska itókéval együtt. Nagy az út mindkét oldalra, ha jól megfontolom a dolgot. Egekbe is hosszú, pokolba is hosszú!! Nem lehet tudni, hogy mi adódik... hát a kis szendvics jól fog esni, ha Szent Péter hosszabb ideig bezárva tartja az orrom előtt az ajtót!"

Nem tudom mennyire ismerős Sáska László munkássága, de ott, Afrikában nagyon sokan ismerték a fehér orvost. Hogy mennyire, azt illusztrálja a következő történet, amelyet A hét folyóirat szerkesztője, Ágoston Hugó, jegyzett le 1972-ben, amikor az orvos hazalátogatott: „Tudod, volt nekem egy szép filckalapom, azzal szoktam vadászatra menni. Volt azon két lyuk — na, nem golyó ütötte —, hogy az egyenlítői melegben egy kissé szellőzzék a fejem. A kalap sokáig kitartott, persze a végén már kissé kopott volt, főleg elől. Egy nap aztán [...] szól a feleségem, hogy így már nem lehet járni. Fogtam magma és eldobtam a kalapot. Másnap beállított három lándzsás bennszülött, azt mondták, biztosan elvesztettem, de ék megismerték és visszahozták. Nahát."

Remélem, hogy írásom hozzájárulhat ahhoz, hogy minél többen megismerjék a nagyenyedi kollégium egyik leghíresebb utazójának életét és életművét!

KARSAI NOÉMI

IRODALOM

- A Nagyenyedi Ev. Ref. Bethlen Kollégium 1904-1905 Tanévi Értesítője, Kiadja Az Igazgatóság, Nagyenyed 1905
- A Nagyenyedi Ev. Ref. Bethlen Kollégium 1905-1906 Tanévi Értesítője, Kiadja Az Igazgatóság, Nagyenyed 1906
- A Nagyenyedi Ev. Ref. Bethlen Kollégium 1906-1907 Tanévi Értesítője, Kiadja Az Igazgatóság, Nagyenyed 1907
- A Nagyenyedi Ev. Ref. Bethlen Kollégium 1907-1908 Tanévi Értesítője, Kiadja Az Igazgatóság, Nagyenyed 1908
- A Nagyenyedi Ev. Ref. Bethlen Kollégium 1908-1909 Tanévi Értesítője, Kiadja Az Igazgatóság, Nagyenyed 1909
- A Nagyenyedi Ev. Ref. Bethlen Kollégium 1909-1910 Tanévi Értesítője, Kiadja Az Igazgatóság, Nagyenyed 1910
- A Tordai M. Kir. Állami Főgimnázium Értesítője Az 1910-1911-Iki Tanévről, Közli Simon Ignác Igazgató, Torda 1911
- A Tordai M. Kir. Állami Főgimnázium Értesítője Az 1911-1912-Iki Tanévről, Közli Simon Ignác Igazgató, Torda 1912
- Pusztai Gabriella Arusha Magyar Orvosa, Dr. Sáska László Elektronikus Újra Közlés: Ahu Magyar Afrika-Tudás Tár — 000.000.305, File://C:/Users/Bgk/Downloads/Pusztai_2009_Arushasaska.Pdf
- Szendró Dénes 125 Éve Született Nagyenyed Diákja, Isaszeg Orvosa, Afrika Gyógyítója: Dr. Sáska László, https://Honlap.Parokia.Hu/Data/Attachments/2016/04/04/Saska_Laszlo_125.Pdf
- Sáska László: Afrika Óriásfája, Előszó: Xantus János, In Korunk, 27 Évf. 7. Sz., 1964
- Nagyenyedtől Az Egyenlítőig — Sáska László Afrika-Kutató Hagyatékából, Válogatta És Sajtó Alá Rendezte Györfy Dénes, Tinivár, Kolozsvár, 2001
- Cséke Zsolt: Életem Afrika — Dr. Sáska László Nyomdokain, Film
- A T.I. Által Talált Aktatáska Dokumentumai

1

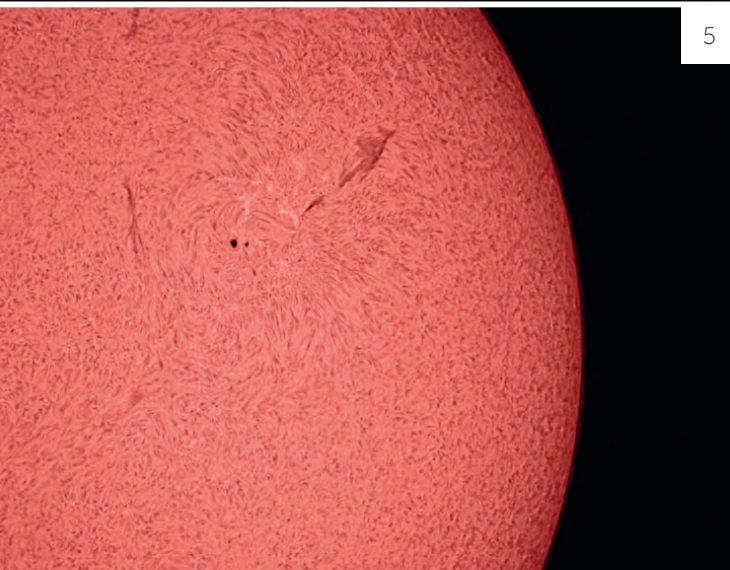

2

3

5

4

Egy kiállítás képei

1. Bagi László: Lángoló csillagköd
2. Kurucz Péter: Androméda magvidék
3. Szémár Ferenc: A Tejút, a Jupiter és a Szaturnusz a forgó űrhajóból
4. Rozner Péter: Öt hold
5. Szűcs Mátyás: Félbevágott napkorong

ÖKOLÓGIA

Az ökológia szerepe az európai ökoszisztéma-alapú halászati gazdálkodásban

[Tovább](#)

A házityúk ivarszerv kialakulásának érdekességei – Tyúkok, tojások, ősejték

Az ökológia szerepe az európai ökoszisztéma-alapú halászati gazdálkodásban

Mi történik a szén-dioxiddal a felszín alatt?

A fekete lyuktól a Déli sarkig – Koszmosz részecskegyorsító

ÁRNYÉKOK

A házityúk ivarszerv kialakulásának érdekességei – Tyúkok, tojások, ősejték

[Tovább](#)

A házityúk ivarszerv kialakulásának érdekességei – Tyúkok, tojások, ősejték

Az ökológia szerepe az európai ökoszisztéma-alapú halászati gazdálkodásban

Mi történik a szén-dioxiddal a felszín alatt?

A fekete lyuktól a Déli sarkig – Koszmosz részecskegyorsító

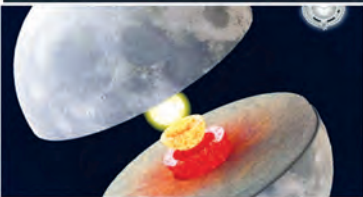

EMELT ADATVÉDELMI PROGRAM

Mit tehet a kutatás az idegrendszeri betegségek gyógyításáért?

"Nem szállítottad földre Dianát, Nem verted faközül ki a drádot, Hogy koltozzon egy jobb csillagra át?" Edgar Allan Poe, "Szonett a Tudományhoz" című versében teljes joggal kéri számon a gyorsuló iramban fejlődő tudományon, hogy kifordítja sarkából az addig ismert világot, és

[Dienes Ákos](#)

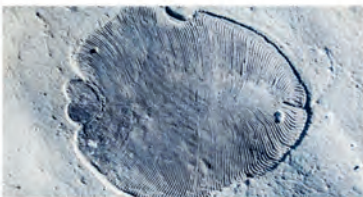

LAPSZÁM

2019. január

ÚJÉVI RANDEVŰ – A New Horizons

FÖLDTÖRTÉNELMI FOSZLÉK

A földtörténet üttörői

ÉRDEKESÍTŐ

A házityúk-ivarszerv kialakulásának érdekességei – Tyúkok, tojások, ősejték

ÖKOLÓGIA

Mi történik a szén-dioxiddal a felszín alatt?

[Tovább](#)

A házityúk ivarszerv kialakulásának érdekességei – Tyúkok, tojások, ősejték

Az ökológia szerepe az európai ökoszisztéma-alapú halászati gazdálkodásban

Mi történik a szén-dioxiddal a felszín alatt?

A fekete lyuktól a Déli sarkig – Koszmosz részecskegyorsító

ÖKOLÓGIA

A fekete lyuktól a Déli-sarkig – Koszmosz részecskegyorsító

[Tovább](#)

A házityúk ivarszerv kialakulásának érdekességei – Tyúkok, tojások, ősejték

Az ökológia szerepe az európai ökoszisztéma-alapú halászati gazdálkodásban

Mi történik a szén-dioxiddal a felszín alatt?

A fekete lyuktól a Déli-sarkig – Koszmosz részecskegyorsító

Természet Világa

2018. december
LAPSZÁM | 2018-12-06

Természet Világa

2018. november
LAPSZÁM | 2018-11-05

Természet Világa

2018. október
LAPSZÁM | 2018-10-04

Természet Világa

A tudományos ismeretterjesztő Társulat legújabb havonta megjelenő Természet Világa a természettudományos kultúrát terjeszt hazánkban, magas színvonalú, nyelvtanilag igényes, világszerte elismert szerkesztői, szerkesztőségi és szerkesztői munkájukkal. Szakmai tevékenységükben a tudományterjedés közötti információcsere segít, szorosan együttműködnek és ma is megtalálható a magyar természettudományok fejlődésének legújabb híreinek. A folyóirat munkáját névszámokból álló szerkesztőségi bizottság segíti. A folyóirat szerkesztői a természettudományok területén megkezdett egyetemes diplomával rendelkező tudományos szakgárdák.

CÍMKÉK

BIOLÓGIA, ÉRDEKESÍTŐ, FÖLDTÖRTÉNELMI FOSZLÉK, FÖLDTUDOMÁNY, FÖLDTUDOMÁNYI RÖPREGÉK, GÉNYTUDOMÁNY, KÖRNYEZETPOLITIKA, LÉLEKTUDOMÁNY, MATEMATIKA, MŰVELTSÉGTUDOMÁNY, NYELVTUDOMÁNY, ÖKOLÓGIA, TUDOMÁNYTÖRTÉNET

ELÉRHETŐSÉGEINK

Főmunkácsdó: Gábor Ákos
Email: gzon.ako@termvil.hu
Cím: 1080 Bródy Sándor u. 16.
Telefex: +361 327 8960

FACEBOOK

[Természet Világa](#)

Természet Világa, 1869 - 2019. © Minden jog fenntartva

[Főoldal](#) [Impresszum](#) [Szerkesztőbizottság](#) [Kapcsolat](#)

Természet Világa

2018. szeptember
LAPSZÁM | 2018-09-04

nka
Nemzeti Kulturális Alap

9 770404 371316 19 010